

BKR MONITOR

20

Jaarrapport

22

Inhoud

- 4** Voorwoord
- 5** Managementsamenvatting
- 6** Maatschappelijk rol Stichting BKR
- 8** Consumptieve kredieten
- 14** Betalingsachterstanden
- 20** Schuldhelpverlening
- 23** De cijfers
- 28** Begrippen en definities

Voorwoord BKR MONITOR: EEN STABIELE BASIS

Voor veel mensen zijn het in financieel opzicht nog steeds onzekere tijden met veel risico's. In deze turbulente tijden blijft de missie en taak van Stichting BKR (hierna BKR) recht overeind, juist nu. Het gaat immers om het bevorderen van het financieel welzijn van alle Nederlanders. BKR blijft een essentiële rol spelen in het complete en complexe veld van spelers die betrokken zijn bij het nationale stelsel van kredietregistratie. Het doel is dat, met hulp van de kredietinformatie, kredietverstrekkers een goede beslissing kunnen nemen over het verlenen van een krediet aan consumenten. Dat draagt weer bij aan het betaalbaar houden van kredieten en in belangrijke mate aan de stabiliteit van het financiële systeem.

We zien in de data over 2022, dat het aantal betalingsachterstanden nog steeds afneemt, evenals het aantal schuldregelingen. Dat lijkt haaks te staan op de huidige financiële uitdagingen voor veel kwetsbare huishoudens in Nederland. We zien echter dat zowel consumenten zelf (bezuinigingen) als de overheid (compensatie) de nodige maatregelen treffen, die hun werk lijken te doen. Hier ligt ook een uitdaging voor BKR zelf: wij faciliteren wat wettelijk geregistreerd dient te worden. BKR kan nog betere inzichten bieden en het kredietstelsel beter faciliteren als we ook aanvullende zaken mogen registreren die impact hebben op het financieel welzijn. Denk aan studieleningen bij DUO, buy-now-pay-later, leaseproducten en hypotheek. Al deze zaken doen namelijk ook een beroep op de portemonnee.

In een brief in december 2022 drongen de wethouders van de vier grote steden erop aan om de termijn waarbij bij BKR zichtbaar is dat er schuldhulp (zogenoemde minnelijke schuldregelingen) is verleend, te verkorten van vijf jaar naar zes maanden. Onze ervaring met de duur van registraties heeft ons geleerd dat hoe korter de registratietermijn, hoe groter de kans is dat consumenten opnieuw in de financiële problemen raken. Het verkorten van de registratietermijn lijkt dus op het eerste gezicht 'sociaal' en in het belang van de burger, maar wij vrezen dat de praktijk zal uitwijzen dat er een terugkerend beroep op schuldhulp zal worden gedaan. Het is immers niet voor niets dat de Wereldbank, in het belang van consumenten, een registratietermijn van vijf tot acht jaar aanbeveelt. We zullen de ontwikkeling hiervan nauwgezet volgen.

Met de jaarlijkse BKR Monitor verstrekken we objectieve inzichten en signalen met betrekking tot lopende kredieten en betalingsachterstanden. Ik zeg met nadruk BKR Monitor waar we in voorgaande jaren spraken over de Schulden Monitor. Met deze aangepaste naam wil ik aangeven dat we in deze versie werken met andere uitgangspunten dan voorheen. Deze nieuwe uitgangspunten zijn in lijn gebracht met de manier waarop in het kredietregister geregistreerd wordt. Het belangrijkste uitgangspunt is dat als we een krediet registreren, we een persoon registreren met een contract. In voorgaande Schulden Monitors gingen we uit van het contract. Door dit nieuwe uitgangspunt kunnen de cijfers van voorgaande jaren iets verschillen ten opzichte van de Schulden Monitor van vorig jaar.

Peter van den Bosch
Bestuursvoorzitter Stichting BKR

Managementsamenvatting AFNAME KREDIETOVEREENKOMSTEN EN BETALINGSACHTERSTANDEN

Aantal consumptieve kredieten neemt verder af

Het aantal Nederlanders van 18 jaar en ouder met een consumptief krediet nam in 2022 verder af, de voortzetting van een trend die al enkele jaren gaande is. Eind 2022 waren er ruim 7,8 miljoen Nederlanders met een consumptief krediet en zij hadden gezamenlijk 11,7 miljoen contracten. Ter vergelijking: eind 2021 waren dat nog ruim 8 miljoen Nederlanders met ruim 12,3 miljoen contracten.

Doorlopend krediet meest gekozen

Doorlopend krediet is ondanks een afname nog altijd veruit de meest gebruikte kredietsoort. Het aantal overeenkomsten liep in 2022 terug van 8,8 miljoen naar 8,2 miljoen bij 6,4 miljoen Nederlanders. Een duidelijke stijging in het aantal contracten was te zien bij private autolease en de hypotheek voor de niet-eigen woning. Deze groei is mede te verklaren uit het feit dat deze overeenkomsten in 2020 werden overgeheveld van de categorie aflopende naar doorlopende kredieten.

Afname betalingsachterstanden

In navolging van de cijfers voor consumptief krediet neemt ook het aantal betalingsachterstanden af. Anders dan de ontwikkelingen rondom corona, Oekraïne, stijgende prijzen en inflatie zouden doen vermoeden, tonen onze data een dalende lijn. Eind 2022 waren er 439.000 Nederlanders met een betalingsachterstand, 30.000 minder dan een jaar eerder. Ook het aantal betalingsachterstanden op lopende kredieten liep terug, van 677.000 eind 2021 naar 619.000

eind 2022. Opvallend is wel de sterke stijging van het percentage betalingsachterstanden bij de 'restschuld hypotheek'. Dit gaat om een kwetsbare groep mensen die hun hypotheek niet langer kon betalen en noodgedwongen hun huis met een restschuld heeft verkocht.

Stijging betalingsachterstanden bij jongeren

Als we het aantal betalingsachterstanden afzetten tegen het aantal lopende kredietovereenkomsten, dan blijkt dat de achterstanden in de leeftijdsgroep tot 30 jaar relatief hoog zijn en de afgelopen jaren fors zijn toegenomen. In de leeftijdscategorie tot 24 jaar zijn er bij 225.000 kredietovereenkomsten 24.000 personen met een achterstand en bij de leeftijdscategorie van 25 tot 30 jaar gaat het om 49.000 personen met een achterstand, op 441.000 lopende kredietovereenkomsten.

Waar

Verhoudingsgewijs worden de meeste lopende consumptieve kredieten afgesloten in de provincie Limburg. De top 10 gemeenten met het hoogste percentage personen met een lopend consumptief krediet bestaat uit gemeenten uit deze provincie. Tegelijkertijd vallen de betalingsachterstanden in Limburg dan weer mee: alleen Heerlen en Kerkrade komen in de top 10 voor. Vooral de grote steden, zoals Rotterdam en omgeving, Den Haag, Lelystad en Almere, laten zich op dit vlak zien. Daar zien we ook de hoogste percentages inwoners met een schuldregeling en/of gemeentelijk krediet. Ook Arnhem, Tilburg en Leeuwarden horen hierbij.

Maatschappelijke rol Stichting BKR

DE BIJDRAGE VAN BKR AAN HET FINANCIËEL WELZIJN

De Nederlandse samenleving heeft blijvend behoefte aan objectieve inzichten en signalen met betrekking tot kredieten, problematische schulden en eventuele fraude. Dat is belangrijk voor zowel een stabiel financieel systeem als een goed functionerend sociaal domein. In het kredietregister van BKR registreren kredietaanbieders informatie over kredieten van consumenten.

Al meer dan 50 jaar is BKR gespecialiseerd in het ontvangen, ordenen en ontsluiten van persoonlijke, financiële informatie op een veilige en verantwoorde manier. Het belang daarvan is evident: een goed werkend stelsel van kredietregistratie is van belang voor de samenleving, consumenten én kredietverstrekkers en draagt bij aan een financieel gezond Nederland. Immers, zonder een goed functionerend kredietstelsel groeit de kans op overkreditering, neemt de toegang tot krediet af en worden de kosten voor kredietverlening hoger. BKR levert dus een bijdrage aan efficiënte risico-inschatting en daarmee tot lagere tarieven voor de consument. Daarnaast geldt dat met regelmaat nieuwe kredietvormen op de markt worden gebracht, wat een dynamische inrichting van register en stelsel vereist. BKR bouwt continu aan de veiligste en meest betrouwbare plek om persoonlijke financiële gegevens van de Nederlandse burger op te slaan.

Drie registers

BKR slaat de informatie op in drie registers. In het kredietregister worden kredieten en eventuele betalingsachterstanden vermeld; het verlenen van schuldhulp in het schuldhulpregister en betalingsachterstanden op energie, water, zorg en huur in het

vroegsignaleringsregister. Daarnaast bieden we onder meer inzichten op basis van de data. Denk daarbij aan statistische rapportages, waaronder de voorliggende BKR Monitor. Hiermee kunnen stelseldeelnemers en stakeholders voldoen aan de wettelijke zorgplicht.

Het kredietregister vormt sinds 1965 de kern van een stelsel waarbinnen de uitwisseling en de kwaliteit van de data in goede banen wordt geleid op basis van duidelijke afspraken met alle betrokken partijen. Het kredietstelsel toont aan wat cruciaal is voor impact in de samenleving: het is de combinatie van de data in het register en duidelijke afspraken over het gebruik ervan, die ervoor zorgt dat er werk gemaakt kan worden van financieel welzijn. Het register en het stelsel leunen op elkaar om waarde te kunnen creëren voor de maatschappij en daarmee voor de Nederlandse burger.

De schuldhulp- en vroegsignaleringsregisters moeten als stelsel nog verder groeien en worden ingericht. Het kabinet stelde al dat de monitoring van schuldhulpverlening moet verbeteren om te kunnen sturen op het doel het aantal huishoudens met problematische schulden te halveren. Daartoe is het kabinet voornemens om een (meer) toegankelijke digitale omgeving te creëren – voor burgers en professionals – voor sneller en beter overzicht in de financiële positie van burgers. Sinds 1 januari 2021 worden schuldhulpverleningstrajecten bij BKR geregistreerd.

Vroegsignalering is belangrijk zowel voor de betrokken burger, de schuldeiser en de gemeente en heeft een breder maatschappelijk belang. Het belang van de betrokken burger is dat de schuldenproblematiek in een zo vroeg mogelijk stadium wordt aangepakt. Hoe langer dat wordt uitgesteld, hoe hoger de schulden oplopen, hoe moeilijker het is om nog oplossingen te vinden en hoe ingrijpender de gevolgen zijn.

In het vroegsignaleringsregister worden betalingsachterstanden bij nutsbedrijven geregistreerd, plus achterstanden bij de zorgverzekering en huur. Het is in de praktijk vaak zo dat mensen die in de financiële problemen komen, deze rekeningen als eerste niet meer betalen. Deze betalingsachterstanden zijn dus als eerste te zien in het vroegsignaleringsregister en dit vormt zo een hulpmiddel voor gemeenten om snel in actie te kunnen komen. Dit register staat los van het kredietregister en data uit deze registers worden niet onderling uitgewisseld. Deze betalingsachterstanden staan daarom ook niet in de BKR Monitor.

Wat registreert BKR? En wat niet?

Kredietaanbieders zijn verplicht zich aan te sluiten bij een stelsel van kredietregistratie. Dat staat in de Wet op het financieel toezicht (Wft). In de eerste plaats gaat het om de registratie van lopende kredieten, verstrekt aan natuurlijke personen, waarbij een onderscheid gemaakt kan worden tussen consumptief krediet en hypotheekkrediet. Consumptieve kredieten worden geregistreerd na het aangaan van de overeenkomst (positieve registratie). Sinds 2016 worden ook bepaalde operational leaseovereenkomsten, zoals private lease, geregistreerd, net als schuldhulpverlening.

De woning hypotheek is momenteel verreweg de grootste particuliere schuld in Nederland (ruim € 850 miljard, bron CBS 2022). Betalingsachterstanden op hypotheek worden sinds jaar en dag

opgenomen in het kredietregister en gedeeld met kredietverstrekkers. Dit noemen we negatieve registratie. Een positieve registratie – waarbij een hypotheek direct bij toekenning wordt geregistreerd – vindt tot dusver niet plaats. Nederland vormt hiermee een uitzondering ten opzichte van de andere Europese landen, waar positieve hypotheekregistratie wel standaard plaatsvindt.

BKR verstrekt alleen gegevens uit het kredietregister aan organisaties die zelf gegevens registreren. Andere partijen hebben geen toegang tot die gegevens. De organisaties die aangesloten zijn bij BKR gebruiken deze gegevens voor het toetsen van kredietwaardigheid. Hiermee kunnen zij beoordelen of kredietverstrekking verantwoord is om zo overkreditering van hun klanten tegen te gaan.

Consumptieve kredieten

LOPENDE CONSUMPTIEVE KREDIETEN

KERNCIJFERS
2022

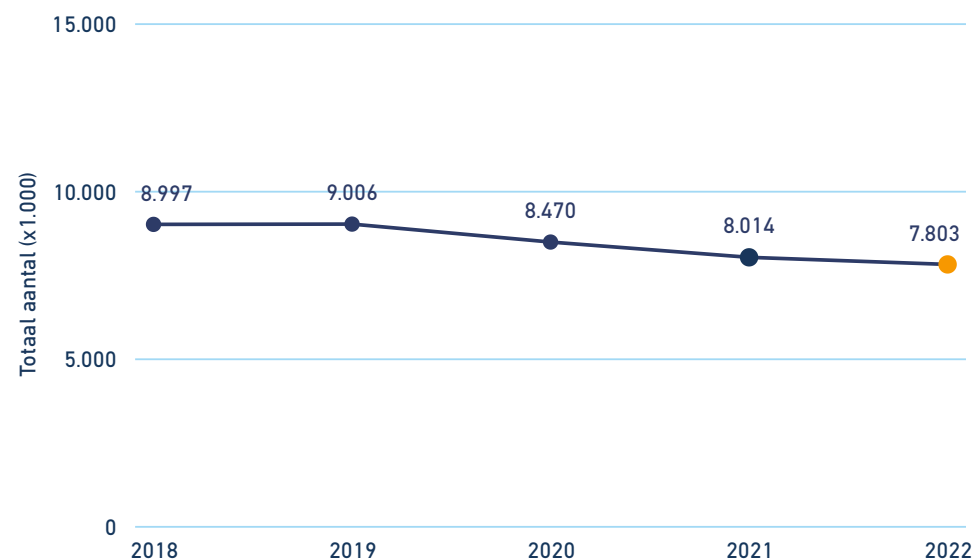
7.802.610

Personen van 18 jaar of ouder
met een lopend consumptief krediet

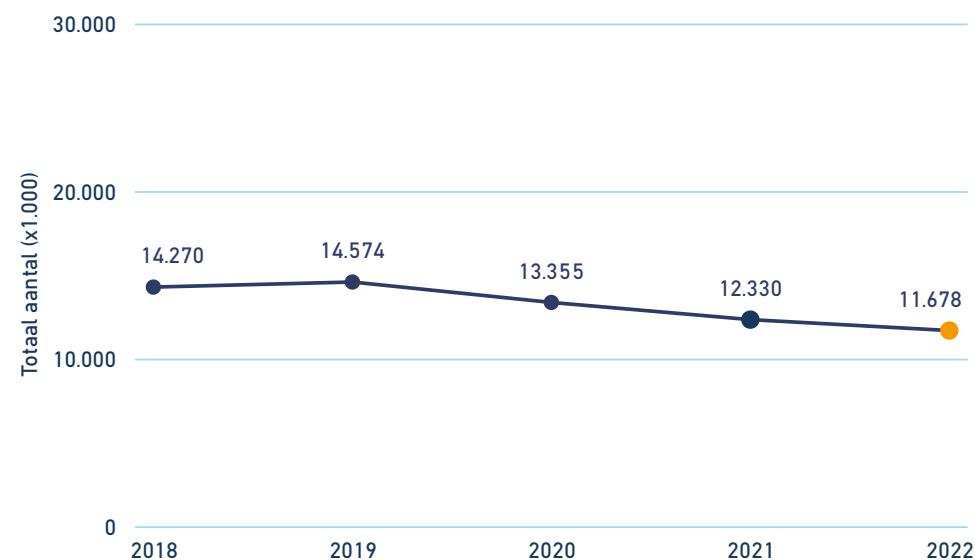
54,5%

Percentage personen van 18 jaar of ouder
met een lopend consumptief krediet

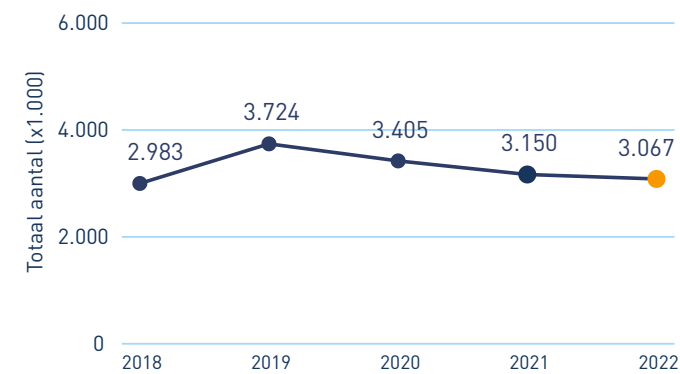
Aantal personen met een lopend consumptief krediet

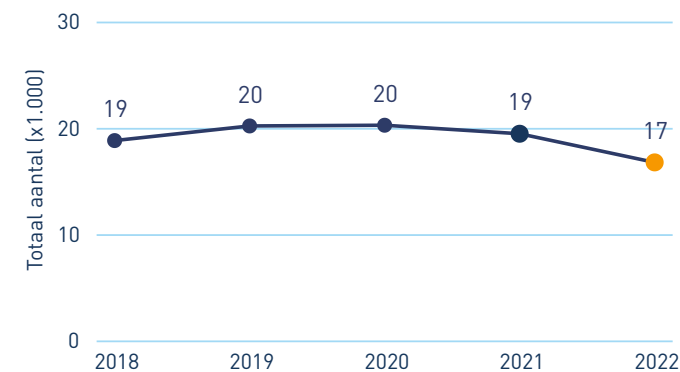
Aantal lopende consumptieve kredieten

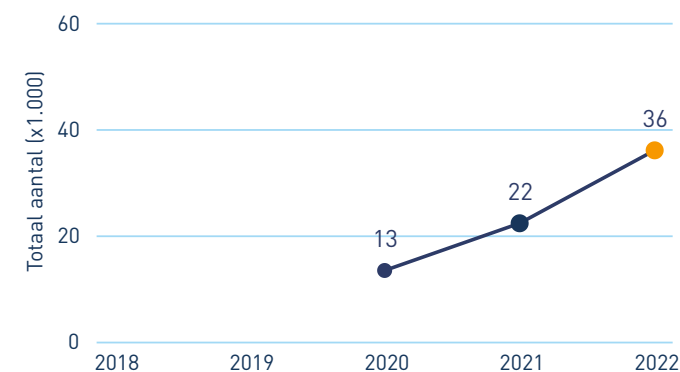
Aflop krediet

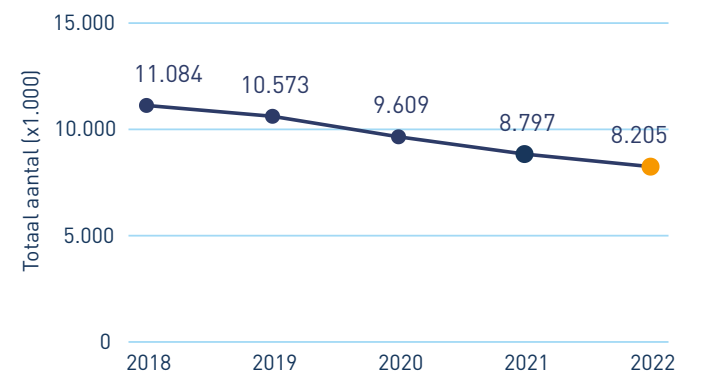
Restschuld hypotheek

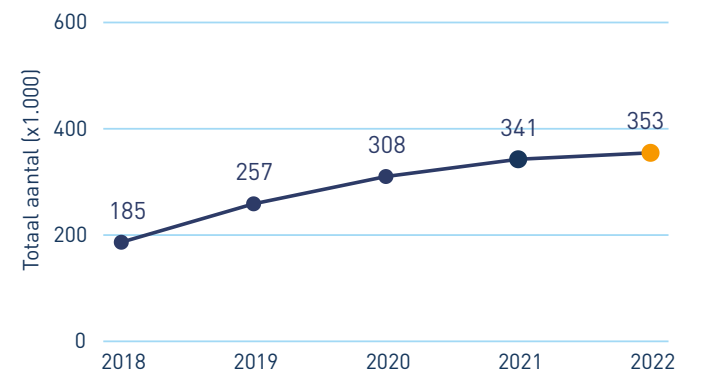
Hypotheek niet eigen woning

Doorlopend krediet

Private autolease

Onder consumptief krediet worden overeenkomsten verstaan die vanaf het moment dat ze aan de consument verstrekt worden (positief) gemeld worden bij BKR en een consumptief doel hebben.

Soorten consumptief krediet:

Aflop krediet

- Persoonlijke leningen
- Telecom krediet
- Huurkoop

Doorlopend krediet

- Krediet op betaalrekening
- Doorlopende kredietfaciliteit
- Credit card met gespreide betaalfaciliteit
- Verzendhuiskrediet

Restschulden hypotheeken

- Restschuld die ontstaan is uit verkoop van de woning. Dit kan zowel een verkoop zijn met NHG als zonder NHG.

Private Autolease

- Contracten van Keurmerk Private Lease

Hypotheek niet eigen woning

- Beleggingspanden
- Vakantiewoningen

Eind 2016 werd de ondergrens voor registratie naar beneden bijgesteld van € 500,- naar € 250,-. Deze uitbreiding bestond uit overeenkomsten die onder het Keurmerk Private Lease vallen (sinds 1 juli 2016) en telefoonkredieten (sinds mei 2017). Dat resulteerde uiteraard in een toename van het aantal geregistreerde kredieten.

Consumptief krediet: stijgers en dalers

Het aantal Nederlanders met een consumptief krediet is al een paar jaar aan het dalen. Al sinds het begin van de coronacrisis is deze dalende trend zichtbaar en die zette zich in 2022 voort. Eind december 2022 telde Nederland ruim 7,8 miljoen inwoners met een consumptief krediet met samen bijna 11,7 miljoen contracten.

In vergelijking met eind 2021 zijn de cijfers voor wat betreft consumptief krediet in Nederland opnieuw gedaald. In december 2021 waren er nog ruim 8 miljoen Nederlanders met een consumptief krediet, nu dus zo'n 200.000 minder. Ook het aantal lopende consumptieve kredieten nam verder af, van ruim 12,3 miljoen contracten eind 2021 naar bijna 11,7 miljoen in 2022.

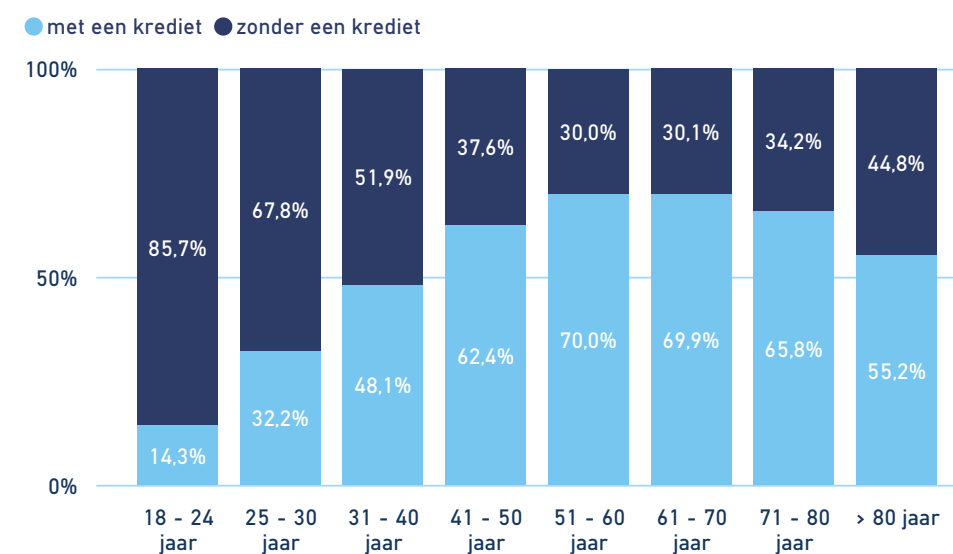
Hoewel het totaal aantal consumptieve kredieten daalt, is het wel goed om een onderscheid te maken in verschillende soorten consumptief krediet. Bij sommige kredietsoorten nemen de aantallen af, maar bij anderen nemen ze juist sterk toe. Ondanks een afname is het doorlopend krediet nog altijd met ruime voorsprong de meest gebruikte kredietsoort. Eind 2022 was er sprake van ruim 8,2 miljoen overeenkomsten, dat waren er eind 2021 nog bijna 8,8 miljoen. Deze dalende lijn is al jaren geleden ingezet. Daarbij ging het in 2022 om

6,4 miljoen Nederlanders. Een jaar eerder waren dat er nog 6,7 miljoen. Ook het aflopend krediet loopt terug, al is de daling minder sterk dan bij het doorlopend krediet. In 2022 waren er ruim 3 miljoen overeenkomsten voor aflopend krediet, zo'n 100.000 minder dan het jaar ervoor. Het aantal personen met een aflopend krediet bedroeg eind 2022 2,3 miljoen, zo'n 50.000 minder in vergelijking met het jaar ervoor.

Een stijging is te zien bij private autolease, al is die stijging in 2022 minder sterk dan in de jaren ervoor. Eind 2022 waren er 353.000 overeenkomsten. Dat waren er eind 2021 nog 341.000. Opvallend was de stijging bij de hypotheek voor de niet-eigen woning, dus waar onroerend goed als belegging wordt gekozen. Hypotheken die niet voor de eigen woning verstrekt zijn, worden sinds 2020 positief gemeld bij BKR. Positief betekent hier: gemeld zodra ze worden afgesloten. Eind 2020 ging het nog om 13.000 overeenkomsten, dat was eind 2021 al gestegen naar 22.000 en het aantal steeg in 2022 verder naar 36.000 hypotheek. De groei is mede te verklaren door de nieuwe verstrekkingen voor beleggingspanden en vakantiewoningen; voorheen werden deze ondergebracht bij de aflopende kredieten.

In Nederland hebben gemiddeld 54 op de 100 mensen van 18 jaar en ouder een lopende consumptieve kredietovereenkomst.

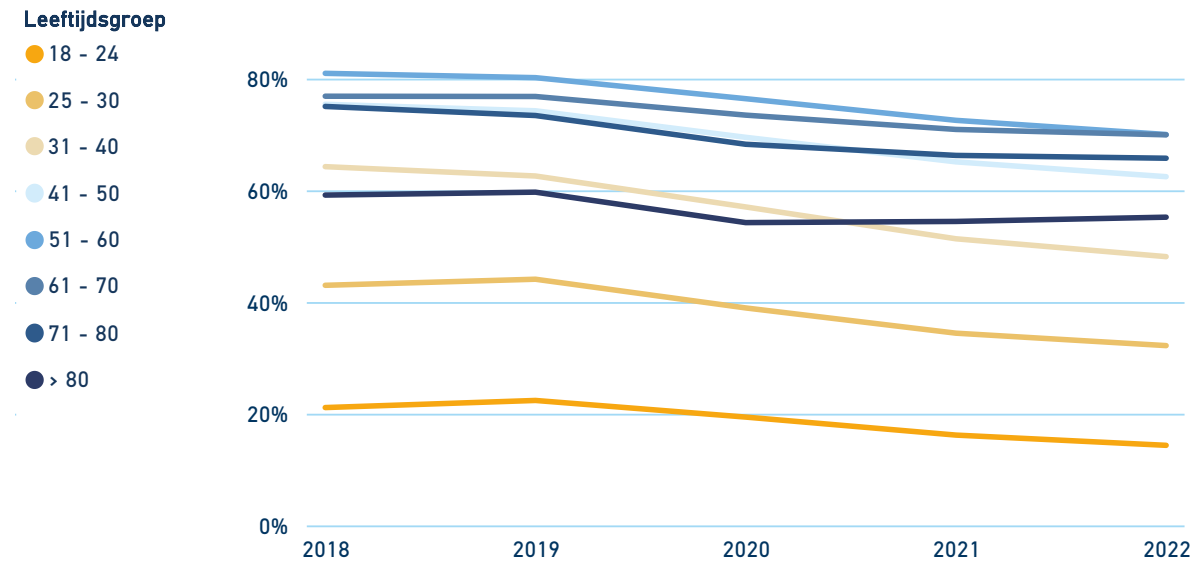
Percentage personen met en zonder krediet

Als we deze cijfers afzetten per leeftijdsgroep van de totale bevolking van 18 jaar en ouder (bron CBS), dan blijkt dat in de jongere leeftijdsgroepen een consumptief krediet nog relatief weinig voorkomt. In de groep tot 24 jaar heeft 14,3% van de bevolking een consumptief krediet. Het aantal mensen met

een consumptief krediet groeit met de jaren. Het hoogste percentage is dan ook bij de 51 tot 60-jarigen. Daarna wordt het kredietgebruik afgebouwd en wordt er weinig tot geen financiering meer aangeboden. Van de groep 80-plussers heeft nog steeds 55 op de 100 mensen een consumptieve financiering.

Percentage bevolking per leeftijdsgroep met een lopend consumptief krediet

Uit deze grafiek blijkt dat in alle leeftijdscategorieën het percentage van de bevolking met een krediet afneemt, met uitzondering van de leeftijdscategorie 80-plus.

Daar blijft het percentage sinds 2020 stabiel. Waarom juist in deze leeftijdsgroep geen afname is, vraagt om nader onderzoek.

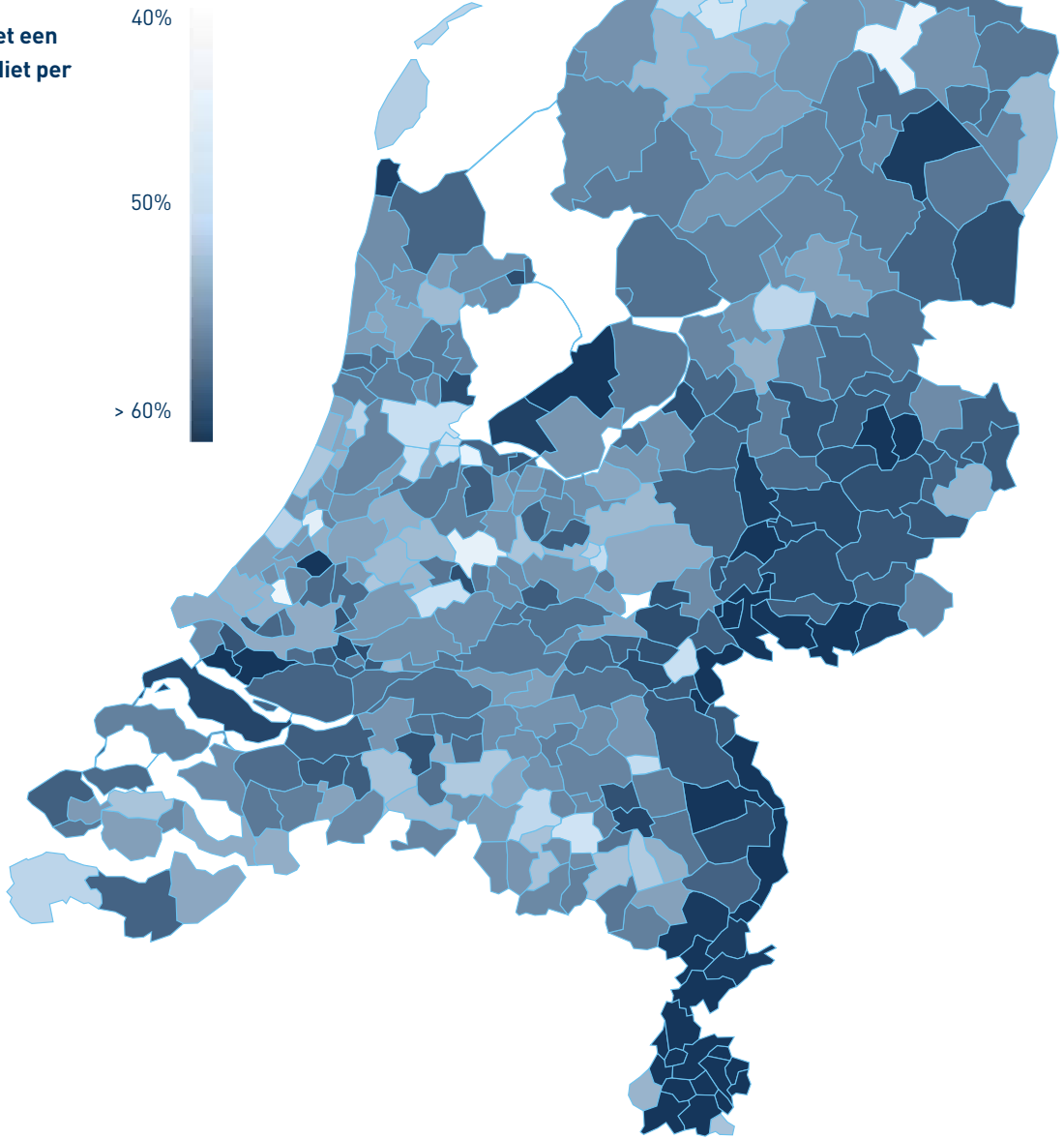
Veel kredieten in Zuid-Limburg

Al meerdere jaren zien we dat de provincie Limburg hoog scoort in het aantal inwoners van 18 jaar en ouder met een consumptief krediet. Met name Zuid-Limburg springt eruit. Evenals vorig jaar heeft de gemeente Meerssen het hoogste percentage van het land, 65%. De top 10 bevat uitsluitend gemeenten in Limburg. Ook de gemeenten met het laagste percentage consumptieve kredieten zijn traditioneel te noemen. Opnieuw heeft Wageningen de

laagste score (39,7%), gevolgd door Ameland (42%) en Delft (42,7%). Opvallend is dat zes van de tien gemeenten met de laagste score studentensteden zijn: naast Wageningen en Delft gaat het om Groningen, Utrecht, Leiden en Eindhoven. Dat nodigt uit tot onderzoek. Want is hier sprake van een relatief jonge bevolking die nu eenmaal minder consumptieve kredieten afsluit? Of vinden veel studenten andere manieren van kredietgeving, die buiten het gezichtsveld van BKR vallen?

Lopende consumptieve kredieten per gemeente

Percentage personen met een lopend consumptief krediet per gemeente in 2022 (inwoners vanaf 18 jaar en ouder)

Top 10 hoogste percentage

Gemeente	Inwoners vanaf 18 jaar (x1.000)	Personen met een krediet (x1.000)	% Bevolking
Meerssen	16	10	65,0%
Beekdaelen	30	20	64,5%
Simpelveld	9	6	64,5%
Voerendaal	10	7	64,4%
Landgraaf	31	20	63,9%
Stein	21	13	63,9%
Beek	13	9	63,6%
Kerkrade	39	25	63,4%
Brunssum	24	15	63,4%
Eijsden-Margraten	21	14	63,1%

Top 10 laagste percentage

Gemeente	Inwoners vanaf 18 jaar (x1.000)	Personen met een krediet (x1.000)	% Bevolking
Wageningen	34	14	39,7%
Ameland	3	1	42,0%
Delft	89	38	42,7%
Groningen	201	87	43,1%
Utrecht	292	129	44,2%
Leiden	107	48	44,9%
Terschelling	4	2	47,5%
Dantumadiel	15	7	47,8%
Eindhoven	199	96	48,2%
Lopik	12	6	48,9%

Betalingsachterstanden

LOPENDE KREDIETEN MET EEN BETALINGSACHTERSTAND

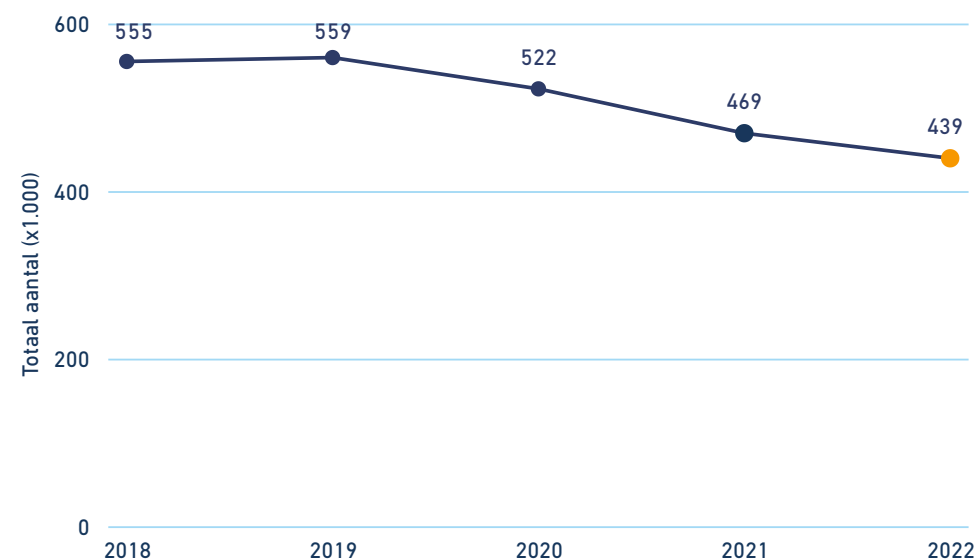
439.163

Personen van 18 jaar of ouder met een lopend betalingsachterstand

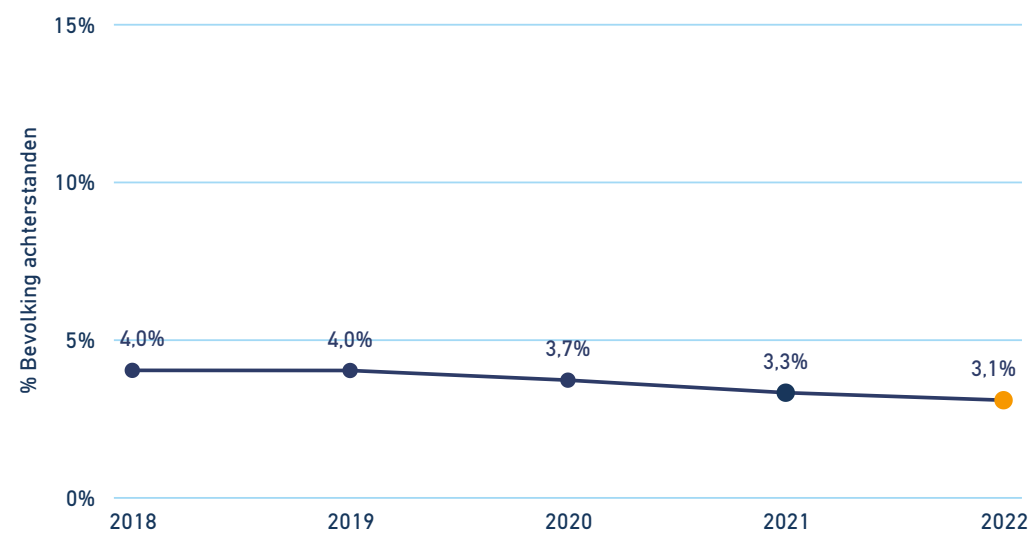
3,1%

Percentage personen van 18 jaar of ouder met een lopend betalingsachterstand

Aantal personen met een lopend krediet met een betalingsachterstand

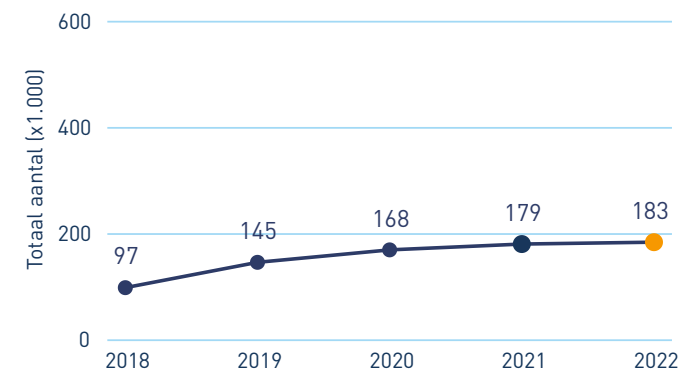
Percentage personen met een lopende betalingsachterstand ten opzichte van de totale bevolking

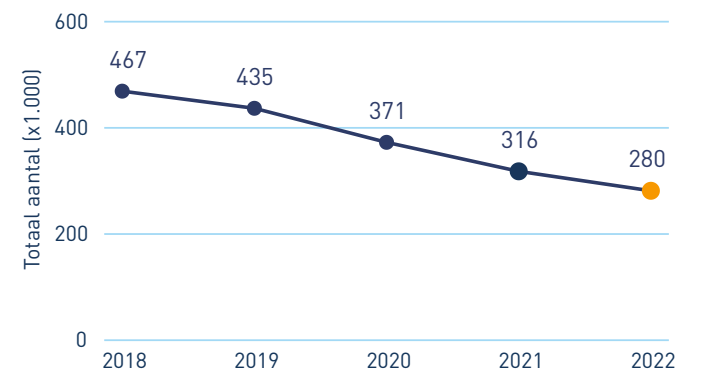
KERNCIJFERS
2022

Lopende kredieten met een betalingsachterstand per kredietsoort

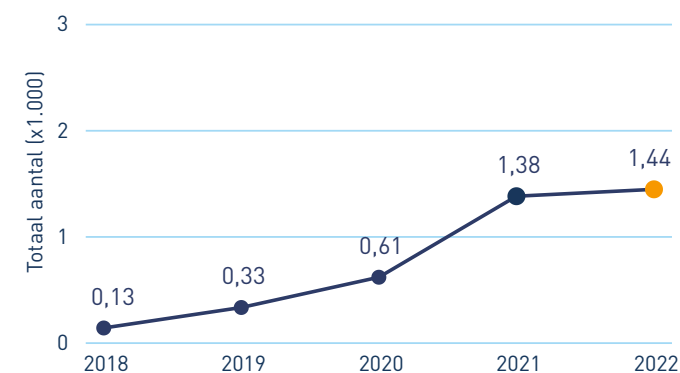
Aflopend krediet

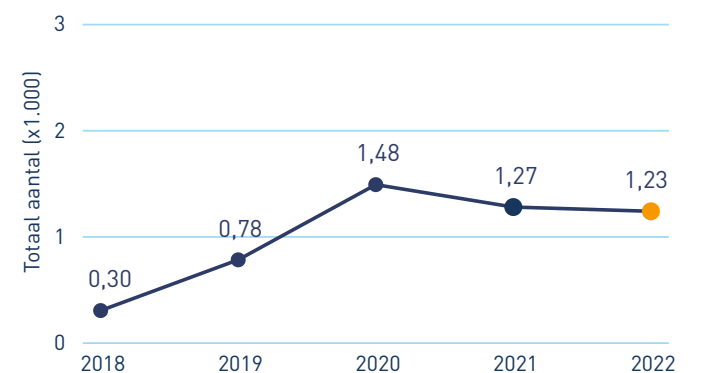
Doorlopend krediet

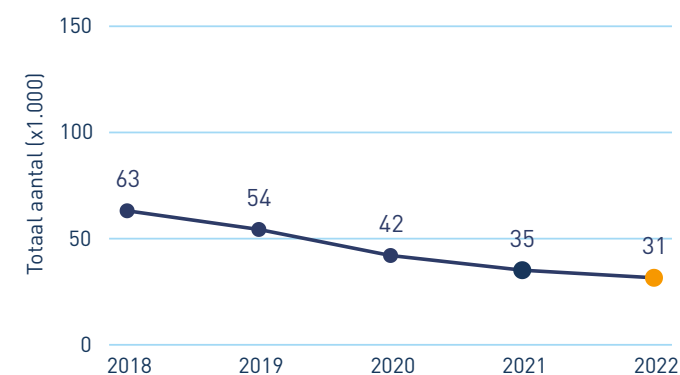
Restschuld hypotheek

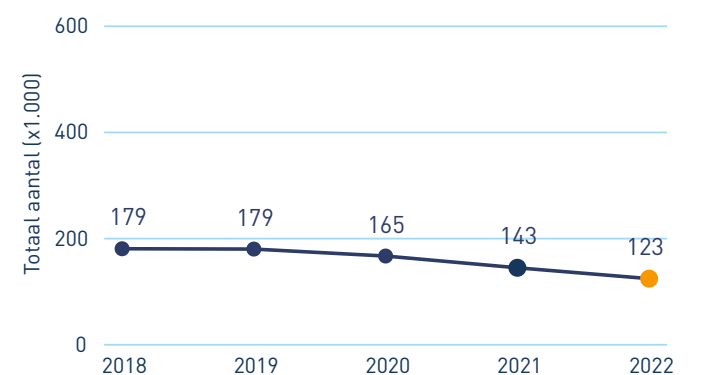
Private autolease

Hypotheek eigen woning

Overige financiële verplichtingen

In 2020 is begonnen met de positieve registratie van hypotheek op de niet-eigen woning. De achterstanden hierop zijn nog zeer klein. Deze worden dus niet weergegeven in een grafiek.

Naast de positieve registratie ontvangt BKR van twee kredietsoorten alleen de achterstandsmeldingen (negatieve registratie):

Hypotheek eigen woning

- Hypothecair krediet voor de eigen woning

Overige financiële verplichtingen

- Betaalrekening waarop iemand meer rood staat dan afgesproken (zonder krediet), creditcard zonder gespreide betaling, ingeroepen persoonlijke borgstellingen.

Betalingsachterstanden: een dalende lijn, maar niet overal

Lang is gesuggereerd dat allereerst corona en in het afgelopen jaar de hoge inflatie het nodige effect zouden hebben op betalingsachterstanden van lopende, consumptieve kredieten. Vooralsnog zien we dat niet in de door ons geregistreerde data terug. Toch zijn er wel opmerkelijke punten.

Nederland telde eind 2022 439.000 mensen met een betalingsachterstand. De dalende lijn die al jaren zichtbaar is, zet zich daarmee voort. In 2021 ging het nog om 469.000 Nederlanders en in 2020 om 522.000. Ook het aantal lopende kredieten waarop een betalingsachterstand geregistreerd werd, liep terug en dat is een trend die al enige jaren gaande is. In 2022 ging het om 619.000 achterstanden, dat waren er in 2021 nog 677.000.

Kredietsoorten

Voor bijna alle kredietsoorten lopen de betalingsachterstanden terug of blijven stabiel, met een traditionele uitzondering. De achterstanden bij aflopend krediet lopen al sinds 2018 op, hoewel de stijging inmiddels wel iets afvlakt. Eind 2021 waren er 179.000 achterstanden, in 2022 waren dat er 183.000. Toch bijna een verdubbeling ten opzichte van 2018, toen er ‘maar’ 97.000 betalingsachterstanden bij aflopend krediet waren. Sinds 2017 worden telefoonkredieten bij BKR geregistreerd en een deel van de groei in aflopende kredieten is te verklaren doordat deze achterstanden nu in onze data zijn opgenomen. Tegelijkertijd worden minder aflopende kredieten afgesloten, zodat het aantal achterstanden ten opzichte van het aantal lopende kredieten toeneemt. Ongeveer 140.000 mensen kenden in 2022 een betalingsachterstand in aflopend krediet, een lichte stijging ten opzichte van 2021. Toen waren het 137.000 personen. In percentages: 5,9% van de mensen met een aflopend krediet kent een betalingsachterstand, een stijging van 0,3% ten opzichte van 2021.

De betalingsachterstanden bij doorlopend krediet liepen ook in 2022 verder terug, van 316.000 in 2021 naar 280.000 in 2022. In 2018 ging het nog om 467.000 betalingsachterstanden, dus deze afname is behoorlijk. Overigens valt de afname ten opzichte van het totaal aantal doorlopende kredieten procentueel gezien wel mee: 3,4% in 2022 tegenover 3,6% in 2021. De cijfers voor private autolease bleven in 2022 nagenoeg gelijk ten opzichte van 2021: rond de 1.000 achterstanden. De achterstanden bij de aflossing van een hypotheek voor de eigen woning – die BKR registreert vanaf drie maanden achterstand – daalde van 35.000 in 2021 naar 31.000 in 2022. Dat is een halvering ten opzichte van 2018, toen nog 63.000 betalingsachterstanden werden geteld.

Restschuld hypotheek

Opvallend is verder de sterke stijging van het percentage betalingsachterstanden bij de ‘restschuldhypotheek’. Een kwetsbare groep mensen: zij konden hun hypotheek niet langer betalen en hebben hun huis met een restschuld moeten verkopen. Deze restschuld is opnieuw gefinancierd en komt op die manier als een positieve registratie in de data van BKR terecht. Het percentage mensen met een achterstand op de restschuld groeit snel, van 3,2% in 2020 naar 7,6% in 2021 tot 8,9% in 2022. De lasten van de restschuld wegen kennelijk zwaar voor deze groep, mede omdat de schuld vaak versneld afgelost moet worden.

In Nederland zijn er circa 4,5 miljoen huishoudens met een eigen woning. 3,7 miljoen huishoudens hadden één of meerdere hypotheeken (bron CBS). Afgezet tegen het aantal hypothecaire leningen met een achterstand bij BKR, bedraagt het achterstandspercentage 0,8%. Dit lage percentage valt mogelijk te verklaren doordat huishoudens bij financiële problemen zo lang mogelijk blijven vasthouden aan het op tijd terugbetalen van hun hypotheek. Dit gaat vermoedelijk ten koste van andere financiële verplichtingen.

Betalingsachterstand

Een betalingsachterstand wordt bij BKR gemeld als de consument meerdere termijnen achterstallig is met het betalen en de achterstand zonder toestemming van de kredietaanbieder is.

Wanneer is een betalingsachterstand bij BKR gemeld?

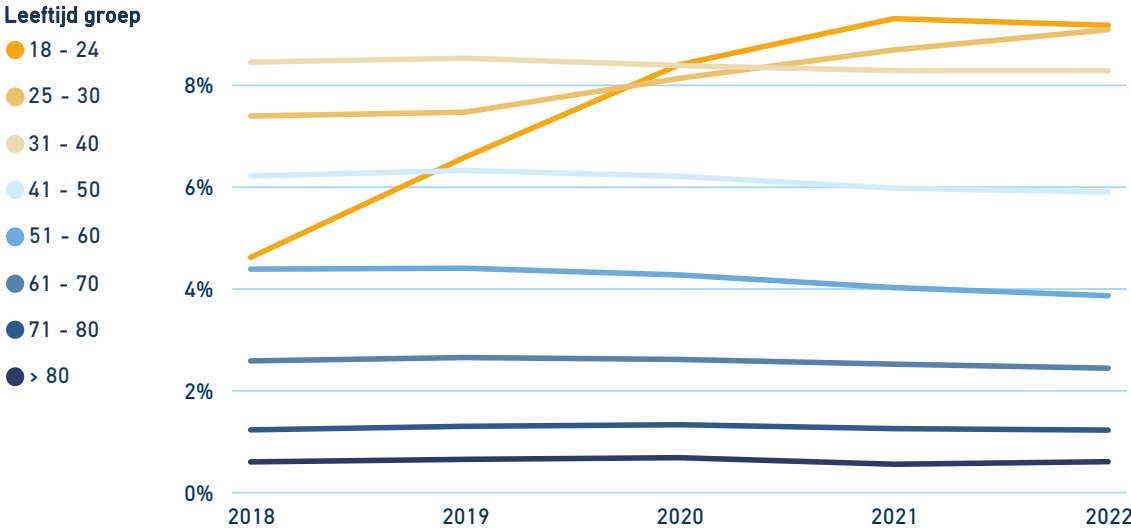
Het is afhankelijk van het krediet wanneer een kredietaanbieder een betalingsachterstand doorgeeft:

- Aflopend krediet 2 maanden na de vervaldatum van de termijn
- Doorlopend krediet Minimaal 2 en maximaal 4 maanden na de vervaldatum van de termijn
- Private autolease 2 maanden na de vervaldatum van de termijn
- Restschuld hypotheek 3 maanden na de vervaldatum van de termijn
- Hypotheek niet eigen woning 2 maanden na de vervaldatum van de termijn

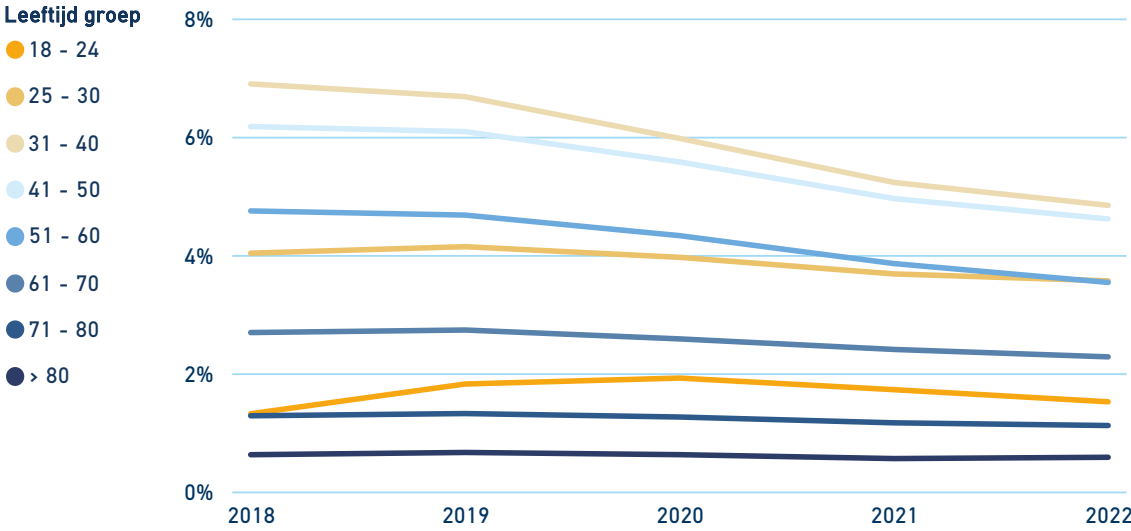
Daarnaast ontvangt BKR meldingen van achterstanden van hypotheeken op de eigen woning en overige financiële verplichtingen. BKR kent de omvang van de schuld en de omvang van de achterstand niet. De overeenkomsten worden negatief - alleen achterstanden en andere bijzonderheden - bij BKR gemeld. De achterstand wordt gemeld:

- Hypotheek eigen woning 3 maanden na vervaldatum van de termijn
- Overige financiële verplichtingen 4 maanden na vervaldatum van de termijn en minimumbedrag € 250,-

Percentage personen met een lopende betalingsachterstand ten opzichte van totaal lopende consumptieve kredieten

Percentage personen met een lopende betalingsachterstand ten opzichte van de totale bevolking

Lopende kredieten met een achterstand per leeftijdsgroep

Uit bovenstaande grafieken kunnen we concluderen dat de betalingsachterstanden in bijna alle leeftijdscategorieën afnemen. Zetten we echter het aantal achterstanden af tegen het aantal lopende kredietovereenkomsten, dan blijkt dat met name in de leeftijdsgroepen tot 30 jaar de afgelopen jaren de achterstanden relatief zijn toegenomen. De afname van het aantal personen met een krediet is dus sneller afgenomen dan het aantal personen met een betalingsachterstand. In de leeftijdscategorie tot 24 jaar zijn er bij 225.000 lopende consumptieve kredieten 24.000 personen met een achterstand. Bij de leeftijdscategorie van 25 tot 30 jaar zijn er 49.000 personen met een achterstand op 441.000 lopende consumptieve kredieten. Die percentages zijn in de afgelopen jaren fors toegenomen en zijn nu hoger dan die van de groep van 31 tot 40 jaar, die voorheen

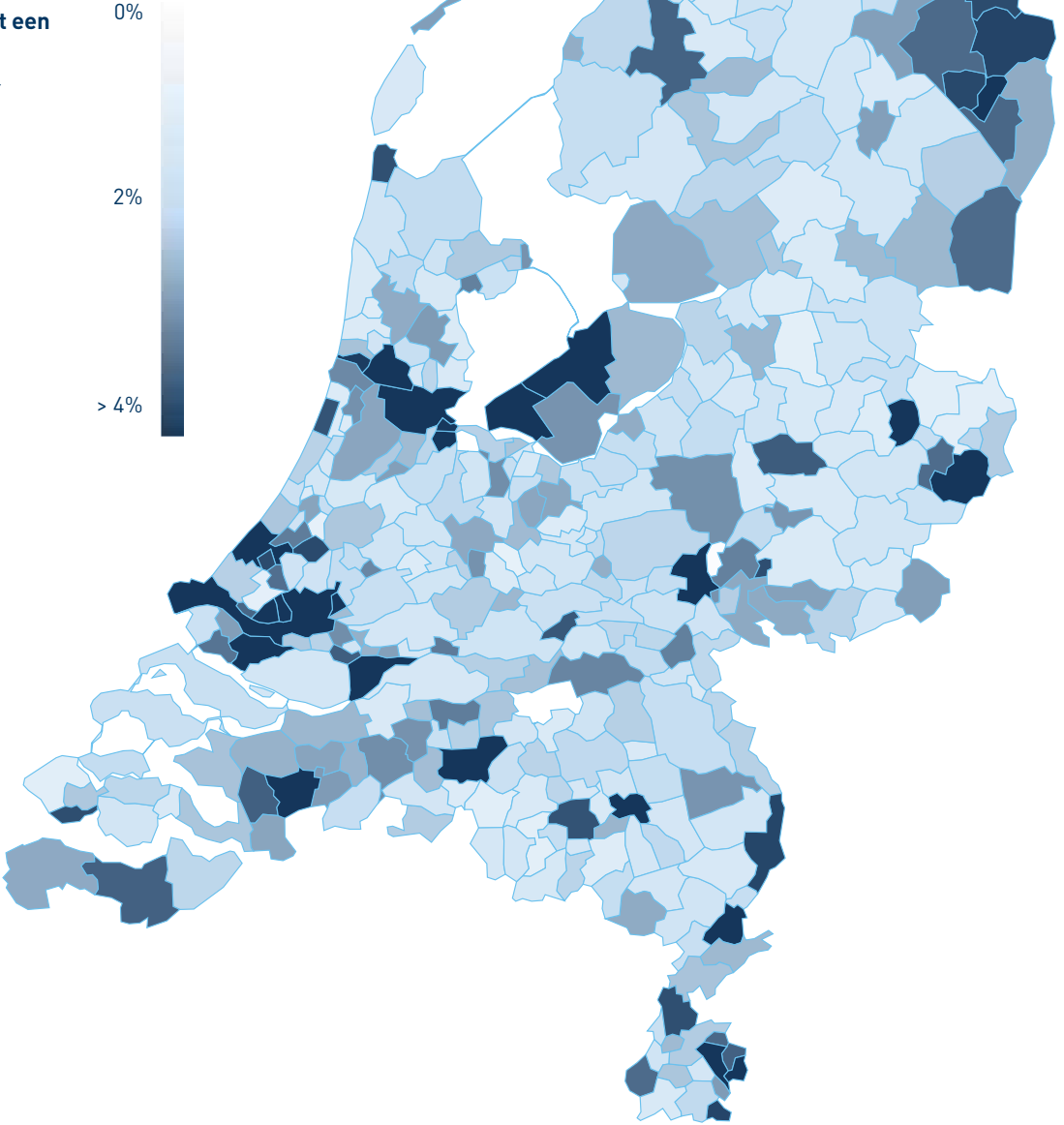
de groep was met de (relatief gezien) meeste achterstanden. Bij de oudere leeftijdsgroepen zijn de percentages flink lager.

Wie en waar

Koploper wat betreft het percentage en aantal personen met een betalingsachterstand is de gemeente Rotterdam, waar 7,3% van de bevolking een betalingsachterstand kent. Ook de randgemeenten van Rotterdam scoren hoog in deze statistieken, zoals Schiedam, Vlaardingen en Capelle aan den IJssel. 's Gravenhage (6,7%) volgt. Steden in de nabije omgeving van Amsterdam als Zaanstad en Almere noteren eveneens een hoog percentage. In Zuid-Limburg scoren Heerlen (5,8%) en Kerkrade (5,7%) hoog. Van de grote steden is Utrecht een positieve uitzondering in dit rijtje. Aan de andere kant van het spectrum staan de gemeenten Rozendaal (0,1%), Bunnik (0,8%) en Zoeterwoude (0,9%).

Lopende kredieten met een betalingsachterstand per gemeente

Percentage personen met een lopend krediet met een betalingsachterstand per gemeente in 2022 (inwoners vanaf 18 jaar en ouder)

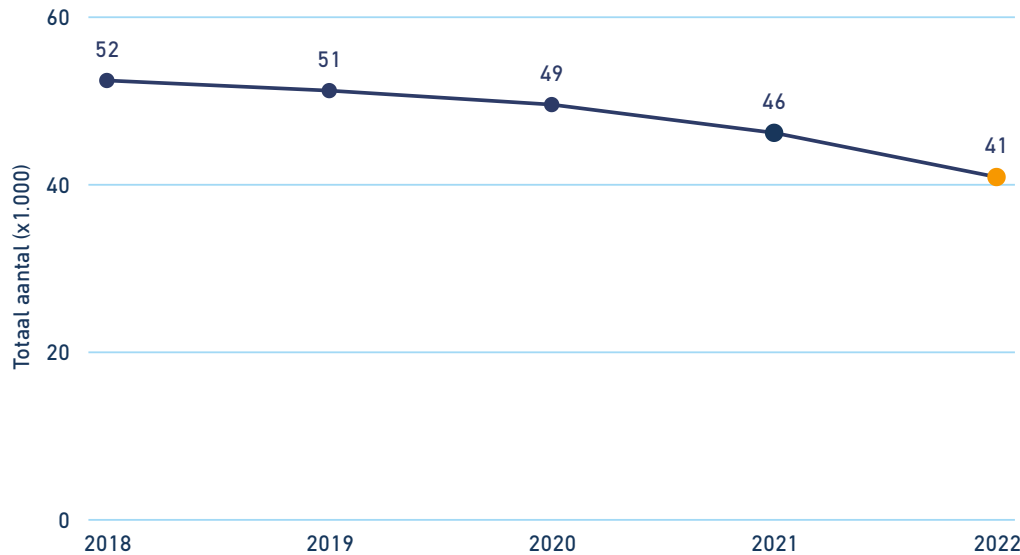
Top 10 hoogste percentage				Top 10 laagste percentage			
Gemeente	Inwoners vanaf 18 jaar (x1.000)	Personen met een betalings-achterstand (x1.000)	% Bevolking	Gemeente	Inwoners vanaf 18 jaar (x1.000)	Personen met een betalings-achterstand (x1.000)	% Bevolking
Rotterdam	536	39	7.3%	Rozendaal	1	0.00	0.1%
Schiedam	65	4	6.9%	Bunnik	12	0.10	0.8%
's-Gravenhage	446	30	6.7%	Zoeterwoude	8	0.07	0.9%
Lelystad	64	4	5.8%	Midden-Delfland	16	0.14	0.9%
Heerlen	74	4	5.8%	Terschelling	4	0.04	0.9%
Kerkrade	39	2	5.7%	Dalfsen	23	0.22	0.9%
Vlaardingen	60	3	5.6%	Eersel	16	0.16	1.0%
Almere	170	9	5.3%	Dinkelland	22	0.22	1.0%
Capelle aan den IJssel	55	3	4.9%	Tubbergen	17	0.17	1.0%
Arnhem	134	7	4.9%	Veere	18	0.18	1.0%

Schuldhulpverlening LOPENDE SANERINGS- KREDIETEN OF SCHULDHULP

40.816

Personen van 18 jaar of ouder
met een lopende schuldregeling

Aantal personen met een lopend saneringskrediet of schuldhulp

Hulproutes bij problematische schulden

Voorheen registreerde BKR alleen schuldregelingen, waarbinnen dan saneringskredieten en schuldhulpregelingen vielen. Dat is per februari 2021 in twee categorieën gesplitst, maar staat in deze BKR Monitor nog in één figuur om de continuïteit in de tijd en onze data vast te houden. Er zijn verschillende hulproutes bij problematische schulden.

Allereerst is er de **wettelijke schuldsanering** (Wsnp). Hierbij beslist de rechter over het saneringsplan en wijst een bewindvoerder toe. De looptijd is per 31 december 2022 over het algemeen 36 maanden. Voor de Wsnp gelden voorwaarden, zoals dat de schuld te goeder trouw is ontstaan. Als de schuldsanering wordt afgesloten met een ‘schone lei’ en er zijn commerciële schulden, dan worden deze bij BKR beëindigd met een feitelijke einddatum. De datum van beëindiging is de datum waarop de schone lei is verstrekt. De beëindiging van deze commerciële schulden eventueel inclusief de afboeking zijn nog vijf jaar zichtbaar in het kredietregister.

Daarnaast zijn er twee vormen van minnelijke schuldhulpverlening:
Saneringskrediet: de gemeente of de kredietbank verstrekt een saneringskrediet. Schuldeisers krijgen ineens een bedrag uitgekeerd waarmee ze akkoord zijn gegaan en de klant betaalt het krediet in drie jaar terug aan de (gemeentelijke)

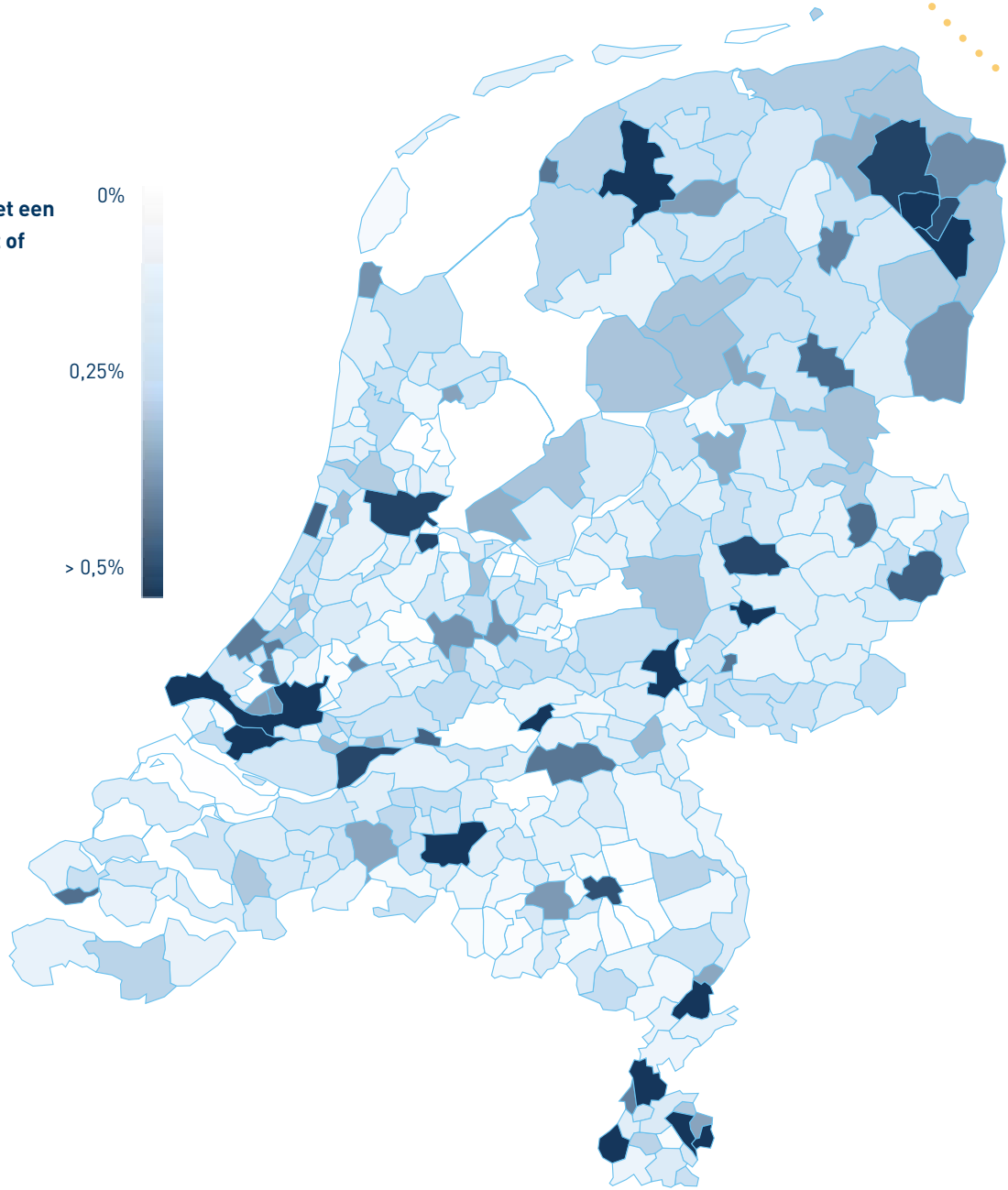
kredietbank. Een saneringskrediet is bedoeld om kredieten bij commerciële organisaties te saneren. Dat geeft de consument overzicht, want er is nog maar één partij waar het krediet afgelost moet worden: de gemeente of de kredietbank. Schuldeisers melden, na uitkering van het bedrag, de beëindiging van het krediet bij BKR eventueel inclusief de melding dat zij een bedrag hebben afgeboekt. Deze beëindigde kredieten blijven nog vijf jaar bewaard in het kredietregister.

Schuldhulpverlening: de gemeente of een door de gemeente aangestelde instantie bemiddelt tussen de inwoner en de schuldeisers. Al het inkomen van de inwoner gaat naar de schuldbemiddelaar en de inwoner krijgt maandelijks een vrij te laten bedrag. Als de inwoner zich aan de afspraken houdt, dan ontvangen de schuldeisers een deel van hun vordering en wordt de restschuld kwijtgescholden. De schuldeisers zullen op dat moment de overeenkomst beëindigen en als de afboeking groter is dan €250,- hiervan melding maken bij BKR. Deze melding blijft dan nog vijf jaar zichtbaar in het kredietregister.

Saneringskrediet en schuldhulpverlening kunnen naast elkaar bestaan, als uit de schuldeninventarisatie van de schuldhulpverlening blijkt dat een saneringskrediet de beste oplossing is. Als dat gebeurt, worden beide vormen bij BKR aangemeld.

Lopende saneringskredieten of schuldhulp per gemeente

Percentage personen met een lopend saneringskrediet of schuldhulp per gemeente in 2022 (inwoners vanaf 18 jaar en ouder)

Top 10 hoogste percentage

Gemeente	Inwoners vanaf 18 jaar (x1.000)	Personen met een lopend saneringskrediet of schuldhulp(x1.000)	% Bevolking
Rotterdam	536	4,82	0,9%
Heerlen	74	0,58	0,8%
Kerkrade	39	0,28	0,7%
Arnhem	134	0,81	0,6%
Tilburg	186	1,08	0,6%
Stadskanaal	26	0,15	0,6%
Tiel	35	0,19	0,6%
Leeuwarden	103	0,57	0,6%
Sittard-Geleen	78	0,41	0,5%
Maastricht	106	0,55	0,5%

Schuldhulpverlening verder uitgesplitst

Het aantal Nederlanders met een schuldregeling en/of gemeentelijk krediet neemt volgens onze gegevens af, van 46.000 eind 2021 naar 41.000 eind 2022.

Het is belangrijk om te melden dat BKR sinds begin 2022 in het kredietregister een onderscheid maakt tussen schuldhulpverlening enerzijds en saneringskredieten anderzijds. Iemand krijgt een vermelding van schuldhulpverlening als deze persoon door de gemeente is toegelaten tot de schuldhulpverlening. Deze beschikking wordt door de gemeente bij BKR gemeld, zodat alle verstrekkers van consumptief krediet dit weten. Als er al sprake is van een bestaand contract met een kredietverstrekker, kan deze de incasso pauzeren. Eventuele overige kredietverstrekkers worden geïnformeerd over de schuldhulpverlening en verstrekken alleen een krediet als dat passend is bij de situatie van de consument.

Daling

In navolging van betalingsachterstanden, laten onze data ook een daling zien in het aantal schuldregelingen en gemeentelijke kredieten in de laatste jaren. Eind 2022 registreerden we ongeveer 41.000 personen met een schuldregeling of gemeentelijk krediet. Gezien het aantal personen met een betalingsachterstand (439.000), heeft dus minder dan 10% van deze mensen een schuldregeling of gemeentelijk krediet. Het loont de moeite om te onderzoeken wat de overige 90% met een betalingsachterstand doet en hoe het met deze groep gaat. Weten deze inwoners wel de weg naar schuldhulpverlening te vinden? Onze data houden niet bij wat er met deze gevallen gebeurt.

Waar?

De gemeente Rotterdam heeft het hoogste percentage personen met een schuldregeling of gemeentelijk krediet: 0,9% van de bevolking ouder dan 18 jaar. Ook Zuid-Limburg scoort hier redelijk hoog. Heerlen (0,8%), Kerkrade (0,7%), Sittard-Geleen (0,5%) en Maastricht (0,5%) staan allemaal in de top 10. Ook Arnhem (0,6%), Tilburg (0,6%) en Leeuwarden (0,6%) scoren traditiegetrouw hoog in deze tabellen.

De cijfers LOPENDE CONSUMPTIEVE KREDIETEN

Aantal personen met een lopend consumptief krediet (x1.000)

Kredietsoort	2018	2019	2020	2021	2022
Aflopend krediet	2.342	2.819	2.617	2.428	2.373
Doorlopend krediet	7.945	7.687	7.148	6.709	6.433
Hypotheek niet eigen woning			11	18	28
Private autolease	179	248	297	328	340
Restschuld hypotheek	18	19	19	18	16

Aantal lopende consumptieve kredieten (x1.000)

Kredietsoort	2018	2019	2020	2021	2022
Aflopend krediet	2.983	3.724	3.405	3.150	3.067
Doorlopend krediet	11.084	10.573	9.609	8.797	8.205
Hypotheek niet eigen woning			13	22	36
Private autolease	185	257	308	341	353
Restschuld hypotheek	19	20	20	19	17

LOPENDE BETALINGSACHTERSTANDEN PER KREDIETSOORT

Personen met een lopende betalingsachterstand (x1.000)					
Kredietsoort	2018	2019	2020	2021	2022
Aflopend krediet	82,22	116,66	132,52	136,74	140,20
Doorlopend krediet	359,64	339,04	295,95	255,51	232,02
Hypotheek eigen woning	55,95	48,00	38,21	31,95	28,46
Overige financiële verplichtingen	162,93	162,42	150,73	130,95	113,53
Private autolease	0,30	0,75	1,46	1,25	1,20
Restschuld hypotheek	0,13	0,33	0,61	1,36	1,43

Lopende betalings-achterstanden (x1.000)					
Kredietsoort	2018	2019	2020	2021	2022
Aflopend krediet	97,28	144,99	168,45	179,42	182,95
Doorlopend krediet	467,44	435,14	371,03	316,42	279,77
Hypotheek eigen woning	62,70	53,91	41,64	34,72	31,14
Overige financiële verplichtingen	179,23	178,62	165,50	143,35	122,89
Private autolease	0,30	0,78	1,48	1,27	1,23
Restschuld hypotheek	0,13	0,33	0,61	1,38	1,44

Personen met een lopend consumptief krediet per leeftijdsgroep

Aantal personen met een lopend krediet (x1.000)											
Jaar	2018		2019		2020		2021		2022		
Leeftijdsgroep	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	
18 - 24	315	21,1%	339	22,4%	297	19,4%	249	16,2%	225	14,3%	
25 - 30	569	43,0%	591	44,1%	531	38,9%	470	34,4%	441	32,2%	
31 - 40	1.325	64,2%	1.310	62,6%	1.214	57,0%	1.109	51,3%	1.057	48,1%	
41 - 50	1.779	75,4%	1.717	74,2%	1.577	69,5%	1.441	65,1%	1.356	62,4%	
51 - 60	1.996	81,0%	1.991	80,2%	1.912	76,4%	1.833	72,5%	1.779	70,0%	
61 - 70	1.585	76,9%	1.581	76,8%	1.521	73,5%	1.484	70,9%	1.482	69,9%	
71 - 80	1.009	75,0%	1.046	73,4%	1.014	68,3%	1.016	66,3%	1.034	65,8%	
> 80	420	59,2%	432	59,7%	404	54,2%	413	54,4%	428	55,2%	

Personen met een lopende betalingsachterstand per leeftijdsgroep

Aantal personen met een lopende betalings-achterstand (x1.000)											
Jaar	2018		2019		2020		2021		2022		
Leeftijdsgroep	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	Aantal	% Bevolking	
18 - 24	20	1,3%	28	1,8%	29	1,9%	27	1,7%	24	1,5%	
25 - 30	53	4,0%	56	4,1%	54	4,0%	50	3,7%	49	3,6%	
31 - 40	142	6,9%	140	6,7%	128	6,0%	113	5,2%	106	4,8%	
41 - 50	146	6,2%	141	6,1%	127	5,6%	110	5,0%	100	4,6%	
51 - 60	117	4,7%	116	4,7%	109	4,3%	97	3,9%	90	3,5%	
61 - 70	55	2,7%	56	2,7%	54	2,6%	50	2,4%	48	2,3%	
71 - 80	17	1,3%	19	1,3%	19	1,3%	18	1,2%	18	1,1%	
> 80	4	0,6%	5	0,7%	5	0,6%	4	0,6%	4	0,6%	

Percentage personen met een lopende betalingsachterstand t.o.v. de totaal lopende consumptieve kredieten

Percentage personen met een lopende betalings-achterstand					
Leeftijdsgroep	2018	2019	2020	2021	2022
18 - 24	4,6%	6,6%	8,4%	9,3%	9,2%
25 - 30	7,4%	7,5%	8,1%	8,7%	9,1%
31 - 40	8,4%	8,5%	8,4%	8,3%	8,3%
41 - 50	6,2%	6,3%	6,2%	6,0%	5,9%
51 - 60	4,4%	4,4%	4,3%	4,0%	3,9%
61 - 70	2,6%	2,6%	2,6%	2,5%	2,4%
71 - 80	1,2%	1,3%	1,3%	1,2%	1,2%
> 80	0,6%	0,6%	0,7%	0,5%	0,6%

KREDIETBEDRAGEN PER KREDIETSOORT

Aflopend krediet (x1.000)										
Jaar	2018		2019		2020		2021		2022	
Bedrag	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< € 1.000	1.702	57,08%	2.318	62,24%	2.200	64,62%	2.038	64,71%	1.994	65,00%
€ 1.000 - € 2.499	82	2,73%	79	2,13%	69	2,03%	64	2,03%	59	1,92%
€ 2.500 - € 9.999	422	14,15%	455	12,22%	420	12,34%	381	12,11%	361	11,76%
>= € 10.000	777	26,04%	872	23,41%	715	21,00%	666	21,15%	654	21,31%

Doorlopend krediet (x1.000)										
Jaar	2018		2019		2020		2021		2022	
Bedrag	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< € 1.000	3.075	27,74%	3.036	28,71%	2.931	30,51%	3.424	38,92%	3.343	40,74%
€ 1.000 - € 2.499	5.147	46,44%	4.955	46,87%	4.479	46,61%	3.596	40,88%	3.448	42,02%
€ 2.500 - € 9.999	2.008	18,11%	1.870	17,69%	1.649	17,16%	1.354	15,39%	1.111	13,54%
>= € 10.000	854	7,70%	712	6,73%	549	5,72%	423	4,81%	303	3,70%

Restschuld hypotheek (x1.000)													
Jaar	2018				2019		2020		2021		2022		
Bedrag	Aantal		%	Aantal		%	Aantal		%	Aantal		%	
< € 1.000	0,16	0,83%		0,18	0,89%		0,22	1,10%		0,22	1,15%	0,21	1,27%
€ 1.000 - € 2.499	0,30	1,58%		0,36	1,76%		0,37	1,81%		0,33	1,69%	0,28	1,68%
€ 2.500 - € 9.999	1,71	9,07%		1,90	9,42%		1,81	8,95%		1,61	8,30%	1,32	7,86%
>= € 10.000	16,65	88,52%		17,74	87,92%		17,85	88,13%		17,28	88,87%	14,94	89,19%

Private autolease (x1.000)												
Jaar	2018				2019		2020		2021		2022	
Bedrag	Aantal		%	Aantal		%	Aantal		%	Aantal		%
< € 1.000	0,02		0,01%	0,02		0,01%	0,05		0,02%	0,05		0,01%
€ 1.000 - € 2.499	1,92		1,04%	1,33		0,52%	1,03		0,33%	1,04		0,31%
€ 2.500 - € 9.999	113,47		61,40%	139,08		54,10%	140,19		45,45%	128,05		37,56%
>= € 10.000	69,39		37,55%	116,66		45,38%	167,19		54,20%	211,80		62,12%

OVERIGE CIJFERS

Percentage personen met betalingsachterstanden per kredietsoort					
Kredietsoorten	2018	2019	2020	2021	2022
Aflopend krediet	3,5%	4,1%	5,1%	5,6%	5,9%
Doorlopend krediet	4,5%	4,4%	4,1%	3,8%	3,6%
Private autolease	0,2%	0,3%	0,5%	0,4%	0,4%
Restschuld hypotheek	0,8%	1,7%	3,2%	7,5%	9,1%

Aantal personen met één of meerdere lopende consumptieve kredieten (x1.000)					
Naam	2018	2019	2020	2021	2022
1 krediet	5.612	5.513	5.333	5.174	5.181
2 kredieten	2.181	2.200	2.023	1.881	1.788
3 kredieten	772	808	711	627	558
4 kredieten	278	303	257	216	182
5 kredieten of meer	156	182	146	116	93

BEGRIPPEN EN DEFINITIES

Consumptief krediet

Onder consumptief krediet wordt verstaan de overeenkomsten die vanaf het moment dat ze aan de consument verstrekt worden, (positief) aangemeld worden bij BKR en een consumptief doel hebben. Deze kredieten hebben de volgende verschijningsvormen:

- Aflopend krediet
 - Persoonlijke leningen
 - Telecomkrediet
 - Huurkoop
- Doorlopend krediet
 - Krediet op betaalrekening
 - Doorlopende kredietfaciliteit
 - Creditcard met gespreide betaalfaciliteit
 - Verzendhuiskrediet
- Private autolease
 - Contracten van Keurmerk Private Lease
- Restschuld hypotheek
 - Restschuld die ontstaan is uit verkoop van een eerdere woning.
- Hypotheek niet-eigen woning
 - Beleggingspanden
 - Vakantiewoningen

Bij BKR worden ook zakelijke kredieten gemeld. Dat zijn overeenkomsten die verstrekt zijn aan ondernemingen waarbij de ondernemer handelt als bedrijf of beroep. In deze BKR Monitor zijn deze overeenkomsten niet meegenomen.

Wanneer is een betalingsachterstand bij ons bekend?

Het is afhankelijk van het krediet wanneer een kredietaanbieder een betalingsachterstand doorgeeft.

Soort krediet	Melding betalingsachterstand
Aflop krediet	
Private autolease	2 maanden na vervaldatum
Hypotheek niet-eigen woning	
Doorlopend krediet	Minimaal 2 en maximaal 4 maanden na de vervaldatum
Hypotheek eigen woning	
Restschuld hypotheek	3 maanden na de vervaldatum
Overige financiële verplichtingen	4 maanden na de vervaldatum en meer dan € 250 achterstand

Schuldhulpverlening

De inwoner is toegelaten tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Hiervan heeft de gemeente een beschikking afgegeven aan de inwoner. De beschikking wordt bij BKR gemeld.

Saneringskrediet

Aan de inwoner wordt door de (gemeentelijke) kredietbank een bedrag verstrekt zonder dat dit aan de inwoner beschikbaar wordt gesteld en waarmee de (gemeentelijke) kredietbank namens de inwoner de vorderingen, waarvoor het saneringskrediet wordt verstrekt, voldoet. Ook bij een saneringskrediet kan de inwoner in achterstand komen. Dit betaalgedrag wordt ook gemeld bij BKR. In deze monitor zijn de achterstanden op het saneringskrediet niet meegenomen. De achterstand op het saneringskrediet wordt gemeld twee maanden na de vervaldatum van de termijn.

Bronvermelding

In de grafieken waaraan gerelateerd wordt aan aantallen inwoners zijn de data 2018-2022 van het CBS gebruikt.

[illegible]

Colofon

Uitgever

De BKR Monitor is een jaarlijkse uitgave van Stichting BKR, bedoeld om belanghebbenden op de hoogte te houden van het financieel welzijn van Nederland. De cijfers uit de BKR Monitor komen uit het Centraal Krediet Informatiesysteem.

Contactgegevens

Stichting BKR
Teisterbantlaan 2a
4006 EB Tiel
088 150 2410
marketingcommunicatie@bkr.nl
www.bkr.nl

Publicatiedatum

Maart 2023

We hebben de informatie in dit rapport met de grootste zorg samengesteld. Desondanks geven we geen garanties over de volledigheid, juistheid of actualiteit van de informatie. Je kunt ons niet aansprakelijk stellen voor de inhoud van deze informatie of voor de gevolgen van het gebruik ervan.

